

Оксана Кузьменко,

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
завідувач кафедри публічного та
міжнародного права Юридичного інституту
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0830-766X>

Вікторія Чорна,

доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри публічного та міжнародного права
Юридичного інституту Київського
національного економічного університету імені
Вадима Гетьмана
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6072-0283>

Павло Лютіков,

доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри публічного та приватного права
Університету митної справи та фінансів
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6173-0128>

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ

Розкрито особливості нормативно-правового регулювання нотаріальної діяльності консульських установ.

Зазначено, що необхідне забезпечення належного рівня підготовки та кваліфікації консульських нотаріусів. Для цього можна проводити регулярну перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців, організувати семінари й тренінги.

Акцентовано увагу на необхідності встановлення чітких правил та процедур щодо вчинення нотаріальних дій. Консульські установи можуть створювати внутрішній документ, який містить чіткі інструкції щодо вчинення різних типів нотаріальних дій. Забезпечення доступності та зручності процедури вчинення нотаріальних дій. Для цього можна розглядати можливість розширення графіка роботи консульських установ, надання можливості запису на відвідування та запровадження інших інструментів для полегшення процедури вчинення нотаріальних дій.

Необхідно встановити системи контролю якості вчинення нотаріальних дій. Для цього можна створювати систему зворотного зв'язку із замовниками послуг, проводити регулярний моніторинг якості виконання послуг та вивчення статистичних даних про вчинення нотаріальних дій. Для розширення системи контролю якості вчинення нотаріальних дій консульськими установами України можна запропонувати такі дії:

– запровадити стандарти якості виконання нотаріальних дій, що передбачають виокремлення критеріїв якості, які враховують найкращі європейські практики та законодавства та відповідно визначення оцінювання та оцінки виконання нотаріальних дій, що передбачатиме рейтинг задоволеності клієнтів, аналіз відгуків про виконання послуг, контроль за дотриманням встановлених стандартів та інші параметри;

– розробити систему моніторингу та звітування про якість виконання нотаріальних дій, яка передбачатиме збір, аналіз та звітування про результати оцінювання якості виконання послуг;

– розробити та запровадити систему опитування задоволеності клієнтів від виконання нотаріальних дій, які вже скористалися послугами консульської установи, та проводити її аналіз для покращення якості послуг;

– запровадити тренінгові курси (раз на 2 роки) консульських нотаріусів та інших працівників з питань якості виконання нотаріальних дій та виконання стандартів;

- проводити раз на рік аудит консульських послуг нотаріального змісту з метою забезпечення відповідності стандартам та найкращим практикам;
- встановити відповідальність за порушення норм, що визначають правила та порядок надання консульських послуг консульськими установами.

Ключові слова: нотаріальна діяльність, нотаріальні дії, державне регулювання нотаріальної діяльності, дипломатичні установи, консул, іноземний елемент.

Kuzmenko O., Chorna V., Liutikov P.

Peculiarities of regulatory and legal regulation of notarial activities of consular institutions

This article discloses the specifics of the regulatory and legal regulation of the notarial activity of consular institutions.

It was noted that ensuring the proper level of training and qualification of consular notaries. For this purpose, it is possible to carry out regular retraining and professional development of specialists, organize seminars and trainings.

Attention is focused on the need to establish clear rules and procedures for notarial acts. Consular offices can create an internal document that contains clear instructions on how to perform different types of notarial acts. Ensuring the accessibility and convenience of the procedure for performing notarial acts. For this purpose, it is possible to consider the possibility of expanding the work schedule of consular institutions, making it possible to make an appointment for a visit, and introducing other tools to facilitate the procedure for performing notarial acts.

It is necessary to establish a quality control system for the performance of notarial acts. To do this, you can create a feedback system with customers of services, conduct regular monitoring of the quality of service performance and study statistical data on the performance of notarial acts. The following steps can be proposed to expand the system of quality control of the performance of notarial acts by consular institutions of Ukraine:

to introduce quality standards for the performance of notarial acts, which provide for the identification of quality criteria that take into account the best European practices and legislation and, accordingly, to determine the evaluation and assessment of the performance of notarial acts, which will include a rating of customer satisfaction, analysis of feedback on the performance of services, monitoring of compliance with established standards and other parameters;

to develop a system of monitoring and reporting on the quality of the performance of notarial actions, which will provide for the collection, analysis and reporting of the results of the assessment of the quality of the performance of services;

to develop and implement a satisfaction survey system for clients who have already used the services of the consular office and conduct an analysis to improve the quality of services;

to introduce training courses once every 2 years for consular notaries and other employees on the quality of performance of notarial actions and compliance with standards;

conduct an audit of consular notarial services once a year, in order to ensure compliance with standards and best practices;

to establish responsibility for violation of norms defining the rules and procedure for providing consular services by consular institutions.

Keywords: *notarial activity, notarial actions, state regulation of notarial activity, diplomatic institutions, consul, foreign element.*

Постановка проблеми. Під час вчинення нотаріальних дій консульські посадові особи, відповідно до законодавства України, міжнародних договорів, в яких беруть участь Україна і держава перебування, також застосовують норми тієї країни, у якій знаходиться консульство. Зокрема, консульська посадова особа приймає документи, складені відповідно до вимог країни знаходження, та робить посвідчувальні написи у формі, передбаченій іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України. Якщо вчинення нотаріальної дії суперечить законодавству України, тоді консул повинен відмовити у виконанні такої дії. Водночас вчинення таких дій має свої особливості. Розглянемо їх більш детально.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окрему увагу питанню нормативно-правового регулювання нотаріальної діяльності консульських установ було звернено в наукових працях: Н. М. Денисяк, Н. П. Кравченко, Т. О. Федоренко, М. М. Долинська та ін.

Мета статті – розкриття особливостей нормативно-правового регулювання нотаріальної діяльності консульських установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нотаріальна діяльність консульських установ (консулів) України за кордоном здійснюється відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. і Віденської конвенції про консульські зносини та факультативних протоколів до неї 1963 р., у яких

значається, що Конвенції будуть сприяти розвитку дружніх відносин між державами, незалежно від відмінностей в їх державному і суспільному устрої. У ст. 3 «Виконання консульських функцій» Віденської конвенції про консульські зносини 1963 р. стверджується, що консульські функції виконують дипломатичні представництва та консульські установи відповідно до положень цієї Конвенції, а в ст. 5 подається перелік відповідних консульських функцій [1, с. 414]. Треба зазначити, що значущість Віденських конвенцій у сучасних умовах полягає в тому, що вони стали основою для міжнародних переговорів та є універсальним міжнародно-правовим актом [2, с. 241].

Треба зауважити, що керує посольством – посол (амбасадор) – дипломатичний представник вищого рангу, який призначається на посаду головою держави. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про нотаріат» консул у своїй діяльності керується законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства закордонних справ України та іншими нормативно-правовими актами.

Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. визначає чотири консульські класи: генеральний консул, консул, віце-консул, консульський агент. Кожний із зазначених класів наділений правом здійснювати нотаріальні дії. Закон України «Про нотаріат» ст. 38 визначає перелік нотаріальних дій, які вчиняють консульські установи України. До них належать такі:

- посвідчення правочинів (договори, заповіти, довіреності та ін.), крім іпотечних договорів, договорів про відчуження та заставу житлових будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні;
- вживання заходів щодо охорони спадкового майна;
- видача свідоцтва про право на спадщину;
- видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя;
- засвідчення достовірності копій (фотокопій) документів і виписок з них;
- засвідчення справжності підпису на документах;
- засвідчення справжності електронного цифрового підпису на електронних документах (за наявності технічної можливості роботи з електронними документами);
- засвідчення правильності перекладу документів з однієї мови на іншу;
- посвідчення факту, що фізична особа є живою;
- посвідчення факту перебування фізичної особи в певному місці;
- посвідчення тотожності фізичної особи з особою, зображеною на фотокартці;
- посвідчення часу пред'явлення документів;
- приймання у депозит грошових сум та цінних паперів;
- вчинення виконавчих написів;
- вчинення морських протестів;
- видача дублікатів посвідчених ними документів;
- приймання на зберігання документів [3].

Вказані особи можуть також вчиняти «інші нотаріальні дії», які встановлені законодавством [4]. Процедура вчинення нотаріальних дій регламентована Законом України «Про нотаріат», Цивільним кодексом України, Сімейним кодексом України, Законом України «Про міжнародне приватне право», Консульським статутом України та Положенням про порядок вчинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України, затвердженому спільним наказом Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27 грудня 2004 р. № 142/5/310 [5; 6].

Посадові особи дипломатичних представництв та консульських установ України зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і дія, що прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась. Довідки про вчинені нотаріальні дії та копії документів видаються в порядку, передбаченому ст. 8 Закону України «Про нотаріат» [7]. Водночас Консульський статут встановлює, що консул не може вчинювати нотаріальні дії на своє ім'я та від свого імені, на ім'я та від імені своєї (свого) дружини (чоловіка), а також її (його) та своїх родичів по прямій лінії.

Згідно зі ст. 46 Закону України «Про нотаріат» консул має право витребувати від фізичних та юридичних осіб відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій. Такі відомості і (або) документи потрібно подати в строк, указаний консулом. Ненадання відомостей або документів на вимогу консула є підставою для відкладення, зупинення нотаріальної дії або відмови в її вчиненні. Нотаріально

посвідчувані правочини, а також заяви та інші документи підписуються у присутності консула. Не приймаються для вчинення нотаріальних дій документи, що мають підчистки або дописки, закреслені слова чи інші незастережені виправлення, документи, текст яких неможливо прочитати внаслідок пошкодження, документи, у яких не можна прочитати все в них написане (наприклад, залиті чорнилом, потерті тощо) а також документи, написані олівцем [3]. У разі проживання особи на значній відстані від посольства України необхідні нотаріальні дії можуть бути вчинені нотаріусом за місцем проживання. Консул може провести опитування громадян України за дорученням суду або слідчих органів, але така дія має здійснюватися не за нормами Цивільного процесуального кодексу або Кримінального процесуального кодексу України, а на підставі їх вільного волевиявлення.

Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України не визначає повноважень консула засвідчувати достовірність копій документів, виданих органами країни перебування консула чи іншої іноземної держави. Консули не засвідчують копії з іноземних офіційних документів, оскільки такими повноваженнями володіють відповідні органи країни перебування. Це загальне правило, з якого є винятки: консул і, відповідно, нотаріус мають право робити копії з легалізованих документів; дозволяється також робити копії та витяги з іноземних офіційних документів, які не потребують легалізації.

Консул засвідчує правильність перекладу документа з однієї мови на іншу, якщо він знає відповідні мови. Водночас таким положенням не врегульовано питання підтвердження знання Консулом іноземних мов, його кваліфікаційний рівень. У Положенні зазначено, якщо консул не знає відповідних мов (однієї з них), переклад документа може бути зроблено перекладачем, справжність підпису якого засвідчує консул у порядку, установленому [8]. На нашу думку цю прогалину необхідно усунути, додати норму: «Рівень знання консула іноземної мови підтверджується спеціальним дипломом про вищу освіту».

Посадові консульські особи здійснюють основні чотири види нотаріальних проваджень: 1) провадження із вчинення нотаріальних дій, спрямованих на посвідчення безспірного права; 2) провадження із вчинення нотаріальних дій, які повинні посвідчити безспірний факт; 3) провадження із вчинення нотаріальних дій, що мають забезпечити збереження майна та документів; 4) провадження із вчинення нотаріальних дій, спрямованих на надання документу виконавчої сили. Консульські посадові особи не приймають для вчинення нотаріальних дій документи, якщо вони не відповідають вимогам законодавства або містять відомості, що паплюжать честь і гідність людини. На відміну від інших органів нотаріату (державних нотаріусів державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, посадових осіб органів місцевого самоврядування), консульські установи України за вчинення нотаріальних дій стягують не державне мито, а консульський збір [9]. Консульський збір – це плата, яку сплачує клієнт за послуги, які надає консульська установа, зазвичай пов'язані з оформленням документів або іншими консульськими послугами, які забезпечують захист прав та інтересів громадян, що перебувають за кордоном. Консульський збір може варіюватися залежно від типу послуг, які надаються, а також від держави, де надається консульська допомога. Консульський збір може різнитися залежно від виду послуги та країни, де надається послуга. Він може бути стягнутий у валюті держави, де надається послуга, або в національній валюті замовника.

Треба зазначити, що значущим та регламентуючим діяльність Консулу є Консульський статут, який регламентує діяльність консульської служби України [9]. Розділ III присвячений регулюванню учинення нотаріальних дій, проведенням консульської легалізації та справлянням консульського збору. Главу VII «Функції консула щодо майна громадян України» присвячено регламентації права консула здійснювати захист інтересів громадян своєї держави, в т. ч. щодо їх майна, в державі перебування. Консул також має право давати поради та надавати консультації щодо правового режиму майна громадян, які перебувають за кордоном. Крім того, консул може допомагати громадянам України в питаннях наслідування, купівлі та продажу майна за кордоном, а також у вирішенні інших питань, пов'язаних з майном за кордоном. Треба зазначити, що обидві Глави перелічують нотаріальні права Консула і повинні міститися у Розділі III, що перелічує нотаріальні повноваження консула, саме тоді повноваження щодо продажу майна і надіслання коштів, виручених за залишене майно, що може зіпсуватись будуть встановлені як нотаріальна діяльність консула. Урегульований він Положенням про консульський збір України, що затверджене наказом Міністерства закордонних справ України від 23 квітня 2018 року за № 182.

Відповідно до ст. 45 Консульського статуту України нотаріальні дії вчиняються у приміщенні консульської установи України [10]. В окремих випадках нотаріальні дії можуть бути вчинені поза зазначеною установою. Виникає питання щодо собівартості такої послуги. Відповідно до ст. 47 Консульського статуту України, у випадках, коли виконання нотаріальних дій викликає необхідність витрат на пересування кон-

сульського нотаріуса за межі консульської установи, замовник послуги сплачує витрати на пересування, проживання та інші витрати, пов'язані з виконанням нотаріальних дій. Однак такі витрати мають бути визначені заздалегідь і погоджені між замовником послуги та консульською установою [9]. Водночас постанова Кабінету Міністрів України № 315 регулює порядок виїзду консула для нотаріального засвідчення документів за межі консульської установи та встановлює умови, витрати і порядок сплати за такі послуги. Відповідно до неї, у разі необхідності нотаріального засвідчення документів за межами консульської установи консульський посол або консул повинен отримати згоду керівника дипломатичної місії України в країні перебування на здійснення такої дії. Згідно з Порядком, витрати, пов'язані з перебуванням консульського працівника за межами консульської установи, повинні бути сплачені замовником послуги відповідно до встановленого порядку, який може бути визначений дипломатичною місією України в країні перебування. Тобто цією постановою не визначається питання оплати виїзних нотаріальних дій консула. Відповідно до Положення про консульський збір України та Інструкції про порядок справляння сум консульського збору за вчинення консульських дій, обліку сум консульських надходжень та проведення звірок фактичних консульських надходжень у закордонних дипломатичних установах України, виїзні нотаріальні дії повинні розраховуватися на основі консульського збору за нотаріальне засвідчення документів, який встановлюється відповідно до Закону України «Про нотаріат» та Положення про державну реєстрацію нотаріальних дій. Згідно з Інструкцією, за виконання нотаріальних дій за межами консульської установи, консульський працівник має право стягувати витрати, пов'язані з перебуванням за межами консульської установи. Витрати на перебування консульського працівника за межами консульської установи мають бути зазначені у відповідному розрахунковому документі, який повинен містити інформацію про вид, розмір та підставу для сплати витрат. Після виконання нотаріальних дій, замовник послуги повинен сплатити встановлений консульський збір за надання послуги, а також витрати, пов'язані з перебуванням консульського працівника за межами консульської установи [10]. На жаль, більш конкретних приписів щодо урегулювання виїзних нотаріальних дій у нормативно-правових актах України відсутні.

Щодо реєстрації нотаріальних дій, то вона здійснюється як у спеціальних реєстрах вчинюваних нотаріальних дій на паперових носіях, так і в електронних реєстрах, до деяких із них консул має безпосередній доступ, а до інших вноситься інформація про вчинені нотаріальні дії через Міністерство закордонних справ. Консульський архів і документи консульської установи, зокрема нотаріальні, згідно зі ст. 61 Віденської конвенції недоторкані в будь-який час і незалежно від їхнього місцезнаходження, за умови, що вони зберігаються окремо від інших паперів і документів, зокрема від приватної кореспонденції глави консульської установи і будь-якої особи, що із ними працює, а також від матеріалів, книг і документів, що належать до їхньої професії або заняття, тобто у спеціальних приміщеннях із сигналізацією, сейфах, вогнетривких шафах. Питання нотаріального діловодства у консульських установах та забезпечення збереження нотаріальних актів та порядок передачі таких документів до Державного нотаріального архіву мають дуже важливе значення та повинні бути вирішені на законодавчому рівні.

Висновки. Для покращення нотаріальної діяльності консульських установ необхідно зробити організаційно-правові дії.

Забезпечення належного рівня підготовки та кваліфікації консульських нотаріусів. Для цього можна проводити регулярну перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців, організувати семінари та тренінги.

Встановлення чітких правил та процедур щодо вчинення нотаріальних дій. Консульські установи можуть створювати внутрішній документ, який містить чіткі інструкції щодо вчинення різних типів нотаріальних дій.

Забезпечення доступності та зручності процедури вчинення нотаріальних дій. Для цього можна розглядати можливість розширення графіка роботи консульських установ, надання можливості запису на відвідування та запровадження інших інструментів для полегшення процедури вчинення нотаріальних дій.

Встановлення системи контролю якості вчинення нотаріальних дій. Для цього можна створювати систему зворотного зв'язку із замовниками послуг, проводити регулярний моніторинг якості виконання послуг та вивчення статистичних даних про вчинення нотаріальних дій. Для розширення системи контролю якості вчинення нотаріальних дій консульськими установами України можна запропонувати такі кроки:

– запровадити стандарти якості виконання нотаріальних дій, що передбачають виокремлення критеріїв якості, які враховують найкращі європейські практики та законодавства та відповідно визначення оцінювання та оцінки виконання нотаріальних дій, який передбачатиме рейтинг задоволеності клієнтів,

аналіз відгуків про виконання послуг, контроль за дотриманням встановлених стандартів та інші параметри;

- розробити систему моніторингу та звітування про якість виконання нотаріальних дій, яка передбачатиме збір, аналіз та звітування про результати оцінювання якості виконання послуг;
- розробити та запровадити систему опитування задоволеності клієнтів від виконання нотаріальних дій, які вже скористалися послугами консульської установи та провести її аналіз для покращення якості послуг;
- запровадити тренінгові курси раз на 2 роки консульських нотаріусів та інших працівників з питань якості виконання нотаріальних дій та виконання стандартів;
- проводити раз на рік аудит консульських послуг нотаріального змісту з метою забезпечення відповідності стандартам та найкращим практикам;
- встановити відповідальність за порушення норм, що визначають правила та порядок надання консульських послуг консульськими установами.

Запровадження інформаційних технологій. Консульські установи можуть використовувати сучасні технології для полегшення та ускладнення процедури вчинення нотаріальних дій. Ідеться про розробку і впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для ведення електронного реєстру нотаріальних дій. Це може допомогти зменшити ризик помилок, забезпечити зручний доступ до інформації про вчинені дії, зберегти інформацію про виконані послуги на тривалий термін. Впровадження онлайн-сервісів для запису на отримання нотаріальних дій та забезпечення можливості звернення до консульських нотаріусів за допомогою електронних засобів зв'язку. Це дасть змогу зменшити час очікування, підвищити доступність для користувачів та підвищити ефективність використання ресурсів консульських установ. Впровадження можливості сканування та завантаження електронних копій документів, необхідних для виконання нотаріальних дій. Це може значно спростити процедуру подачі документів, зменшити ризик помилок та збільшити швидкість виконання послуг. Розроблення та впровадження системи електронного документообігу, що дасть змогу клієнтам та консульським нотаріусам обмінюватися документами та інформацією шляхом електронних засобів зв'язку. Це може зменшити час на пересилання документів, забезпечити швидкий доступ до необхідної інформації та зменшити витрати на зберігання паперових документів.

Список використаних джерел

1. Денисяк Н. М. Консул як суб'єкт нотаріальних правовідносин <http://dspace.onua.edu.ua/> (дата звернення: 10.01.2023).
2. Кравченко Н. П. Нотаріальна діяльність дипломатичних представництв України в контексті адаптації національного законодавства до права ЄС. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 108 (ч. 1). С. 231–242.
3. Про нотаріат : Закон України від 02 вересня 1993 року № 3425-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.01.2023).
4. Федоренко Т. Деякі аспекти нотаріальних функцій, що виконуються консулами. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 9. С. 29–33.
5. Про затвердження Консульського статуту України : Указ Президента України від 02 квітня 1994 р. № 127/94. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/127/94> (дата звернення: 10.01.2023).
6. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України» 27 грудня 2004 року № 142/5/310 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.01.2023).
7. Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України. Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27 грудня 2004 № 142/5/310 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-04#Text> (дата звернення: 13.01.2023).
8. Долинська М. Консульські установи як учасники українського нотаріального процесу URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/konsulski-ustanovi-yak-uchasniki-ukrayinskogo-notarialnogo-protsesu.pdf> (дата звернення: 13.01.2023).
9. Про Консульський статут України : Указ Президента України від 02 квітня 1994 року № 127/94 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.01.2023).

10. Положення про консульський збір України та Інструкції про порядок стягнення сум консульського збору. Наказ Міністерства закордонних справ України від 23 квітня 2018 № 182 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-18> (дата звернення: 10.01.2023).

References

1. Denysiak, N.M. (2020). *Konsul yak subiekt notarialnykh pravovidnosyn [The consul as a subject of notarial legal relations]*. Retrieved from <http://dspace.onua.edu.ua/> [in Ukrainian]
2. Kravchenko, N. P. (2012). Notarialna diialnist dyplomatychnykh predstavnytstv Ukrainy v konteksti adaptatsii natsionalnoho zakonodavstva do prava YeS. [Notarial activity of diplomatic missions of Ukraine in the context of adaptation of national legislation to EU law]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn - Actual problems of international relations*, 108 (1), 231–242 [in Ukrainian]
3. *Pro notariat [On the notary]*, Zakon Ukrainy № 3425-XII vid 2 Veresnia 1993. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
4. Fedorenko, T. (2012). Deiaki aspekty notarialnykh funktsii, shcho vykonuiutsia konsulamy [Some aspects of notarial functions performed by consuls]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 9, 29–33 [in Ukrainian].
5. *Pro zatverdzhennia Konsulskoho statutu Ukrainy. (1994, April 2) [On approval of the Consular Statute of Ukraine]*. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 127/94. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/127/94> [in Ukrainian]
6. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok uchynennia notarialnykh dii v dyplomatychnykh predstavnytstvakh ta konsulskykh ustanovakh Ukrainy (2004, December 27) [On the approval of the Regulation on the procedure for performing notarial acts in diplomatic missions and consular institutions of Ukraine]*. Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy № 142/5/310 Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
7. *Polozhennia pro poriadok uchynennia notarialnykh dii v dyplomatychnykh predstavnytstvakh ta konsulskykh ustanovakh Ukrainy (2004, December 27) [Regulations on the procedure for performing notarial acts in diplomatic missions and consular institutions of Ukraine]*. Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy ta Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy № 142/5/310. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-04#Text> [in Ukrainian]
8. Dolynska, M. (2019). *Konsulski ustanovy yak uchasnyky ukrainskoho notarialnoho protsesu [Consular offices as participants in the Ukrainian notary process]*. Retrieved from file:///C:/Users/admin/Downloads/konsulski-ustanovi-yak-uchasniki-ukrayinskogo-notarialnogo-protsesu.pdf [in Ukrainian]
9. *Pro Konsulskyi statut Ukrainy. (1994, April 2) [On the Consular Statute of Ukraine]*. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 127/94. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua> [in Ukrainian]
10. *Polozhennia pro konsulskyi zbir Ukrainy ta Instruksii pro poriadok stiahnennia sum konsulskoho zboru. (2018, April 23) [Regulations on consular fees of Ukraine and Instructions on the procedure for collecting consular fees]*. Nakaz Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy № 182. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-18> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 19.02.2023